

čistá intonace i nasazení, vyrovnané hlasové polohy, to vše působilo až neuvěřitelně profesionálně. Prezentovaný program zaujal pestrostí i účinkem. *Tři duchovní sbory, op. 37 Johanna Brahmsa* zněly a cappella stříbrnými tóny před oltářem, v další skladbě, *Missa brevis, op. 63*, se sbor přestěhoval na kůr, což napomohlo těsné spolupráci s varhanami, na které hrál **Jakub Janšta**. Překvapením byl *Varhanní koncert č. 1 F dur, op. 137* skladatele *Josefa Gabriela Rheinbergera*, německého romantika 2. poloviny 19. století. Ke sboru a varhanám se přidaly horny, jejichž čistý souzvuk ladil s dětskými hlasy. Závěrečná skladba *Te deum laudamus* pro sóla, dětský sbor a komorní orchestr psal nedávno zesnulý brněnský skladatel *František Emmert* přímo pro sbor Kantiléna. Skladba zněla opět před oltářem, neboť se k dětskému sboru přidal ještě komorní orchestr **Czech virtuosi**, posílený o dřevěné a žesťové nástroje. Sopranového sóla se ujala s vervou a pevným tónem **Jana Tajovská Krajčovičová**, altové sólo přednesla sametovým hlasem **Lucie Hilscherová**. Večer střídavě dirigovali **Michal Jančík** (Brahms a Britten) a **Jakub Klecker**, který je hlavním dirigentem a současně uměleckým vedoucím sboru.

Závěrečný koncert festivalu (12. 4.) se odehrál v největší brněnské katedrále sv. Petra a Pavla, známé pod názvem Petrov. Dlouhá loď kostela nemá sice příliš přátelskou akustiku, vše je však vyváženo důstojností a nádherou prostředí. Domácí **Filharmonie Brno** je již na záludnosti prostoru zvyklá a její šéf-dirigent **Alexandar Markovič** si dokázal se zvukem poradit. Dramaturgie koncertu byla zvolena z děl rakouského skladatele z poloviny 19. století, *Antona Brucknera*.

Úvodní skladba, *Ecce sacerdos magnus, WAB 13 pro sbor, 3 trombóny a varhany*, zněla z kůru a navodila slavnostní atmosféru. Skladba byla určena pro slavnostní vstup biskupa do chrámu a je velmi efektní. *Mše č. 3 f moll, WAB 28 pro sóla, sbor, varhany a orchestr* v plném obsazení již byla provedena před oltářem. Orchester se úkolu zhostil s příznačnou profesionalitou a bezchybnou interpretací. Stejně je tak nutno vzdát hold **Českému filharmonickému sboru Brno**, připravenému sbormistrem **Petrem Fialou**, u něhož zaujaly především velké plochy s postupnou gradací a následným uklidněním do pian, která se nesla lehce a průzračně chrámem. Překvapením pro publikum bylo obsazení sólistické. Sopranového partu se ujala **Lívia Obručnick Vénosová**, jejíž průrazný hlas dominoval celému provedení. Alt **Kateřiny Jalovcové** hladil a tenor **Josefa Moravce** zněl příjemným tónem. Basbaryton **David Šzendiuha** se držel poněkud zpět, přestože má příjemnou barvu a intonační jistotu. Závěr koncertu patřil *Žalmu 150, WAB 38 pro soprán, sbor a orchestr*, který zakončil festival triumfálně. Velikonoční festival se tak stal hudebním počinem, který přinesl posluchačům v krátkém čase výjimečné zážitky díky nápadité dramaturgii i vynikajícím výkonům interpretů. •

MUSICOLOMOUC 2015

SOUDOBA ORIGINALITA, VIRTUOZITA A INVENCE

Olomouc, Umělecké centrum Univerzity Palackého: Kaple Božího Těla, Divadlo K3, Atrium
 ↘ Hana Špundová

Ve dnech 20. až 29. 4. proběhlo na půdě Uměleckého centra Univerzity Palackého sedm koncertů v rámci sedmého ročníku festivalu soudobé hudby **MusicOlomouc**. Návštěvníci mohli slyšet klavírní recitál Marka Keprta; koncert skupiny SWOMP,

Marek Keprt, nový ředitel festivalu MusicOlomouc, přehlídku zahájil recitálem s převahou francouzských autorů.

kteřá kombinuje prvky avantgardy a moderního jazzu; improvizace-interpretační duo Zlámal – Cremaschi; skladbu Luigiho Nona, pohrávající si se zvukem v prostoru, v podání Davida Danela a Jana Trojana; emocemi nabitou interpretaci dámského ISHA tria nebo koncerty ansámbľů specializujících se na soudobou hudbu Prague Modern a Österreichisches Ensemble für Neue Musik. Vznik většiny provedených skladeb se datuje do dvacátého prvního století.

Festival byl (20. 4., Kaple Božího těla) zahájen klavírním recitálem letos nového ředitele MusicOlomouc **Marka Keprta**. Na programu převládala díla francouzských skladatelů, nechyběly však ani skladby autorů střeoevropských či zámořských. V premiéře zazněly *Mikropříběhy pro klavír (2015) Markéty Dvořákové* a *V punčošná chvíli v Rosniva šalo Bdení (2015) Marka Keprta*. V pozadí této skladby můžeme slyšet tichý, velmi rychle se mihotající, částečně repetitivní podklad. O zvuku tohoto druhu autor často hovoří jako o „tónových mlhovinách“. Z oné libozvučné „mlhy“ prosvítala jasně zřetelná melodie. První večer festivalu byl uzavřen cyklem čtyř vlastních skladeb interpreta *Květ vyškeblování se zhmotňuje na sněhu (2006/2015)*. Na zvolených skladbách se projevila Keprtova vytríbená technika hry na klavír. Pomocí zřetelných dynamických rozdílů a přesné práce s pedálem dokázal interpret artikulovat každý tón dle svých představ. Atmosféru celého představení vhodně dokreslovaly světelné efekty, vrhající v obměňujících se obrazcích barevné odlesky na malby a sochy, jimiž je zdobena Kaple Božího Těla, ve které se koncert odehrával.

Druhý festivalový večer (21. 4., Divadlo K3) představil kapelu **SWOMP**. Název koncertu *Difference and Repetition* vystihoval tvorbu autora skladeb *Michala Wróblewského*, která vkusně kombinuje prvky soudobé (zejména minimalistické a témbrové) hudby s prvky jazzu. Nad ostinátními rytmickými figurami marimby se často nesla klidnější, náladově odlišná sóla saxofonu či trubky. Další difference jsme mohli spatřit v přechodech jemnějších harmoničtějších pasáží v avantgardní „bouři“ obsahující cílené nesoulady ve složce rytmické, melodické i harmonické, doplněné o nestandardní techniky hry jako například rozeznívání marimby smyčcem.

Třetí večer festivalu (22. 4., Atrium) se mohl bez nadsázky nazývat premiérový. Klarinetista, saxofonista a skladatel **Pavel Zlámal** zahájil koncert premiérou kompozice *Tasted Thoughts (2015)* pro klarinet *Michala Nejtku*, a poté premiéroval pět skladeb ze svého rozsáhlého cyklu *Way of Consideration (2015)* pro sólový klarinet, basklarinet nebo saxofon. Jedná se o sbor skladeb, které vydatně těží ze skutečnosti, že je autor může interpretovat sám. Zlámal staví na své schopnosti cirkulova-

ného dechu a vyčerpává technické možnosti nástrojů až na hranici hrátelnosti, zejména v oblasti extrémních dynamických rozdílů, témbrových kontrastů, využití mikrintervaliky či alikvót. Jednou z nejvýraznějších skladeb tohoto cyklu byl *Head Opener* (Otvírač hlav), sestávající ze tří kontrastních vět, z nichž třetí se za úplného ticha odehrává v hlavách každého z posluchačů a dle slov autora může trvat nekonečně dlouho. Velmi příhodné bylo provedení koncertu v atriu Uměleckého centra UP, které poskytlo akustiku, v níž i skladby pro sólový nástroj vyzněly mohutně a působivě. Po přestávce se k Zlámalovi přidal kontrabasista **George Cremaschi**. Premiérově zahráli skladbu *Petera Grahama COAX* (2015), inspirovanou výjimečnými improvizacími schopnostmi interpretů. Poslední kus uvedl Zlámal vtipnou průpovídkou: „*A na závěr, než se rozejdete do restaurací, vám zahrajeme hudbu, při které jsme se seznámili, hudbu improvizovanou zcela bez vodítek. Je to stejně divná hudba jako doted, ale vy pro to máte cit.*“

První polovině následujícího koncertu **Prague Modern** a **Ireny Troupové** (26. 4., Kaple Božího těla) dominovala emočně působivá skladba *Jiřího Kadeřábka Milena* (2014). Po přestávce zazněl *Smyčcový kvartet č. 5* (2007) *Georga Friedricha Haase*. Při provedení tohoto díla stojí muzikanti po obvodu sálu, kolem náhodně rozmístěných židlí publika. Tím vzniká pro každého posluchače specifický zvukový prostor, ve kterém je obklopen hudbou ze všech stran. Následující večer se v podobném duchu nesla *La lontananza nostalgica utopica futura* (1988/89) *Luigiho Nona*, která rovněž využívá atypického uspořádání sálu k prostorové hře zvuků. Na předposledním večeru festivalu provedly dámy z **ISHA tria** díla brněnských i světových autorů s glancem, extrémním nasazením a profesionální přesností. Program se vyznačoval jistou dávkou optimismu a hravosti, což není u mnohých kusů 20. a 21. století zvykem.

Sedmý ročník festivalu MusicOlomouc uzavřel koncert předního souboru pro soudobou hudbu, salcburského **Österreichisches Ensemble für Neue Musik**, jenž (29. 4., Kaple Božího těla) špičkově interpretoval díla soudobých rakouských a německých skladatelů (Johannes Maria Stud, Georg Friedrich Haas, Bernhard Gander, Helmut Lachenmann). Pochvala patří i letošním organizátorům festivalu, kterým se podařil sestavit velmi kvalitní a různorodý program. Každý z koncertů svým vlastním způsobem rozšiřoval obzory nejen novým posluchačům, ale i skalním fanouškům zvukových experimentů. ■

KOMU POSLOUŽIL FESTIVAL ULLMANN?

Praha, Clam-Gallasův palác

MELODRAM SCÉNICKY

▼ Věra Šustíková

Ve dnech 14. – 16. 4. se konal v Clam-Gallasově paláci v Praze **Festival Ullmann** jako doprovodný program k výstavě *Viktor Ullmann. Svědek a oběť apokalypsy. 1914–1944*, jejímž autorem je rakouský režisér **Herbert Gantschacher** z Klagenfurtu. Festival nabídl pražskému publiku dvě Ullmannova díla v nastudování rakouského souboru ARBOS: operu *Císař Atlantidy aneb Odepření smrti* (Der Kaiser von Atlantis oder Die Todt-Verweigerung) – jako filmový záznam představení v Terezíně v roce 1995 i jako novou inscenaci díla ve verzi pro loutky, a také premiéru nové inscenace koncertního melodramu *Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka* (Die Weise von Liebe und Tod

des Cornets Christof Rilke) komponovaného na známou báseň Rainera Marii Rilka. Obě tato díla napsal Viktor Ullmann v letech 1943–1944 v koncentračním táboře Terezín.

Jméno Viktora Ullmanna (1898–1944) jako jednoho z tzv. terezínských skladatelů se postupně prosadilo do povědomí české hudební veřejnosti po roce 1989 a některá jeho díla se stala v posledních letech již součástí našeho hudebního života (nedávná česká premiéra Ullmannovy opery *Pád Antikrista*, uvedená operním souborem v Olomouci, několikrát uvedení melodramu *Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka* na Mezinárodním festivalu koncertního melodramu Praha v letech 2003 a 2014 s klavírem, roku 2007 s Českou filharmonií. V režii Lubomíra Poživila recitovala Soňa Červená, která dílo zařadila trvale i do repertoáru svých mimopražských vystoupení. Možnost srovnání s nastudováním rakouských umělců proto vzbudila pozornost milovníků melodramu.

Zasvěcenějšímu publiku je známo, že divadelní režisér Herbert Gantschacher se Ullmannovým dílem i jeho osobou zabývá již řadu let. V roce 1993 nastudoval operu *Císař Atlantidy* se svým souborem ARBOS v Klagenfurtu, pohostinsky ji uvedl také poprvé v Praze a v roce 1995 i přímo v někdejší židovské ghettu Terezín. Gantschacher je také znám jako umělecký ředitel „Evropského a Mezinárodního divadelního festivalu neslyšících“ ve Vídni a spolupracovník polského divadla neslyšících „Teatr 3“ ve Štětíně v rámci festivalu „Divadlo bez hranic“. Jeho snaha propojit oba předměty svého zájmu – Ullmanna a divadlo neslyšících – je sice z jistého úhlu pohledu pochopitelná, avšak přináší s sebou mnohá úskalí, jak ukázal právě Festival Ullmann. Zájem o nové uvedení známého melodramu přivedl 15. 4. do publika nemnoho posluchačů spíše z řad hudebních a divadelních odborníků. Pomineme-li, že tištěný program nekorespondoval se skutečností, pak se „nepřipravené“ obecenstvo stalo svědkem zvláštní autorské koláže režiséra Gantschachera, který předsunul Ullmannovu melodramu ještě *Píseň na texty Friedricha Hölderlina* a *Píseň Wendla im Garten* a propojil je s následujícím melodramem do jednoho celku. Oslím můstkem takového pokusu byl společný jmenovatel všech hraných skladeb – terezínské ghetto, kde Ullmann všechny tyto skladby napsal. Pro utvrzení pak oblékl účinkující do quasi vojenských uniforem a snažil se sjednotit představení evokací Ullmanna – vojáka 1. světové války, což ostatně odpovídalo celkovému pojetí výstavy, která vypovídá spíše o předpokladech vzniku a průběhu 1. světové války a jen malá část je věnována Ullmannovi a jeho účasti v ní. (V doprovodném katalogu výstavy se 131 stranami hlavního textu se první zmínka o Ullmannovi nachází až na straně 108 a o jeho díle až na s. 118.) Rilkeho báseň je za-

Členové souboru ARBOS Gesellschaft für Musik und Theater při scénickém provedení Ullmannova melodramu *Píseň o lásce a smrti korneta Kryštofa Rilka*

